

UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJOS

VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO IR PARAMOS DEMOKRATIJAI PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO 2016 METŲ ATASKAITA

Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programa (toliau – VBPD) – sudedamoji Lietuvos oficialios paramos vystymuisi (toliau – OPV) dalis. OPV – tai iš valstybės ir savivaldybių biudžetų finansuojama parama ir humanitarinė pagalba besivystančioms valstybėms ir teritorijoms. Planuojama, kad 2016 m. Lietuvos OPV duomenys turėtų būti surinkti ir suskaičiuoti iki 2017 m. kovo mėn. vidurio. (N.B. 2015 m. Lietuvos OPV sudarė 43,7 mln. eurų t.y. 0,12 % bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP)).

Įvadas

Užsienio reikalų ministerija (toliau – URM) 2016 m. siekė užtikrinti nepertraukiamą ir veiksmingą Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo veiklą, stiprinti Lietuvos, kaip atsakingos ir patikimos valstybės donorės, vaidmenį regione, Europos Sąjungoje (toliau – ES), Jungtinėse Tautose, tarptautinėje bendruomenėje ir paramą gaunančiose valstybėse.

URM, kaip vystomojo bendradarbiavimo koordinatore, 2016 m. didelį dėmesį skyrė OPV didinimo klausimui, siekdama, kad ilgalaikėje perspektyvoje OPV atitiktų Lietuvos tarptautinius įsipareigojimus – iki 2030 metų OPV skirti ne mažiau nei 0,33 proc. BNP. URM iniciatyva klausimas buvo svarstytas 2016 m. sausio 25 d. Vyriausybės pasitarime. Jame aptarti konkretūs URM pasiūlymai dėl Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politikos įgyvendinimo ir koordinavimo tobulinimo. Vyriausybės pasitarime buvo nutarta pavesti (protokolas Nr. 6) ministerijoms planuojant tarptautinio bendradarbiavimo veiklas įvertinti galimybes didesnę dėmesį skirti Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo 2014–2016 metų politikos kryptių numatytoms veikloms ir geografiniams regionams. URM pavesta iki 2016 m. balandžio 30 d. parengti Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos įstatymo pakeitimo projektą. Taip pat pritarta nuostatai, kad tikslinga sustiprinti tarpinstitucinį vystomojo bendradarbiavimo veiklos koordinavimą ir iki 2016 m. gegužės 20 d. parengti tarpinstitucinį vystomojo bendradarbiavimo 2017–2019 metų planą.

Įgyvendindama šiuos Lietuvos Respublikos Vyriausybės pavedimus, URM:

- 1) parengė Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos įstatymo pakeitimo įstatymą, kurį Lietuvos Respublikos Seimas priėmė 2016 m. lapkričio 3 d. (Nr. XII-2740). 2017 m. sausio 1 d. įsigaliojęs naujasis įstatymas atvėrė galimybes aktyvesniam visų veikėjų įsitraukimui į vystomojo bendradarbiavimo veiklas (ne tik iš biudžeto finansuojamoms institucijoms, bet ir valstybės valdomoms įmonėms ar viešosioms įstaigoms, verslui). Kiti įstatymo pakeitimai turėtų pagerinti projektų administravimo kokybę, sumažinti sąnaudas ir, atsižvelgiant į Valstybės kontrolės rekomendacijas, sustiprinti URM vaidmenį koordinuojant Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politiką.
- 2) parengė Vystomojo bendradarbiavimo tarpinstitucinį veiklos planą (toliau – Planas), kurį Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino 2016 m. rugsėjo 21 d. nutarimu Nr. 937. Plano paskirtis – nustatyti 2017–2019 metų Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politikos kryptis ir jų įgyvendinimo priemones. Planu siekiama sustiprinti Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo koordinavimo mechanizmą siekiant prisidėti prie Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 metų tikslų įgyvendinimo paramą gaunančiose šalyse, užtikrinti įgyvendinamų veiklų efektyvumą, skaidrumą, geresnį planavimą ir pagerinti Lietuvos oficialios paramos vystymuisi tarptautinių įsipareigojimų įgyvendinimą.

OPV klausimas buvo svarstytas ir Nacionalinės vystomojo bendradarbiavimo komisijos posėdžiuose, vykusiuose 2016 m. balandžio 22 d. ir lapkričio 16 d., kurių metu Lietuvos institucijos buvo kviečiamos aktyviau ieškoti galimybių įsitraukti ir plėsti vystomojo bendradarbiavimo veiklą, didinti lėšas vystomajam bendradarbiavimui, taip pat tobulinti šiai veiklai išleistų lėšų apskaitą, ypač atsižvelgiant į Lietuvos tarptautinius įsipareigojimus.

Lėšos ir veikla

Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programai finansuoti iš URM patvirtintų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų buvo skirta 7731,0 tūkst. eurų, panaudoti asignavimai sudarė 7716,4 tūkst. eurų.

Paskirtis	Lėšos, tūkst. eurų
Įnašas į Europos plėtros fondą	5700,2
Savanoriškos įmokos į daugiašalius fondus	486,5
Mokesčiams tarptautinėms organizacijoms sumokėti	26,0
Projektams	1080,4
Humanitarinei pagalbai	300,0
Dalyvauti ES, JT ir kitų tarptautinių organizacijų veikloje ir programos monitoringui	104,8
Kitoms vystomojo bendradarbiavimo veikloms (renginiams, parodomis, spaudiniams, kt.)	18,5
Iš viso VBPD	7716,4

Daugiašalė parama vystymuisi

Vykdydama tarptautinius įsipareigojimus ir siekdama Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo matomumo tarptautinėje arenoje, URM daugiašalę paramą vystymuisi teikė per privalomus ir savanoriškus įnašus ir įmokas į vystomojo bendradarbiavimo veiklą vykdančius ar koordinuojančius fondus ir tarptautines organizacijas. 2016 m. Lietuva iš VBPD skyrė 5,7 mln. eurų įmokai į Europos plėtros fondą, kurio lėšos yra naudojamos ES vystomojo bendradarbiavimo politikai su Afrikos, Karibų jūros ir Ramiojo vandenyno šalimis įgyvendinti. Lietuva, dalyvaudama minėto fondo veikloje, rėmė skurdžiausias pasaulio valstybes.

2016 m. į kitus vystomojo bendradarbiavimo veiklą vykdančius fondus sumokėta 486,5 tūkst. eurų savanoriškų įnašų ir taip prisidėta prie tarptautinės veiklos vystomojo bendradarbiavimo srityje.

Savanoriški įnašai	486,5 tūkst. eurų
SIDA programa, skirta paramai EHU	250,0
Černobylio apsauginio sarkofago fondas	30,0
Europos paramos demokratijai fondas (<i>European Endowment for Democracy</i>)	25,0
Anna Lindh fondas	25,0
Azijos ir Europos fondas	20,0
ESBO speciali stebėjimo misija	20,0
Europos Tarybos Ukrainos veiksmų plano įgyvendinimas 2015–2017 m.	20,0
EBPO projektas dėl paramos Ukrainai antikorupcijos srityje	20,0
JT Vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuro veikla Ukrainoje	20,0
ESBO projektų Ukrainoje biuras	15,0

ES Patikos fondas Kolumbijai	12,0
UNESCO Tarptautinės komunikacijos vystymo programa	10,0
JT Globalus moterų, taikos ir saugumo darbotvarkės įgyvendinimo instrumentas	10,0
Fondas „Gyvenimo linija“ (<i>The Lifeline Embattled CSO Assistance Fund</i>)	9,5

Dvišalė parama vystymuisi

VBPD lėšomis 2016 m. įgyvendinti 86 vystomojo bendradarbiavimo projektai (iš jų 68 dvišaliai, 11 regioniniai, 7 visuomenės informavimo), kurių vertė beveik 1,1 mln. eurų. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo 2014–2016 metų politikos kryptimis, Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo prioritetas 2016 m. buvo Rytų partnerystės valstybės: Armėnija, Azerbaidžanas, Baltarusija, Gruzija, Moldova ir Ukraina. Ypatingas dėmesys skirtas Gruzijai, Moldovai ir Ukrainai, kur Lietuva teikė paramą įgyvendindama dvišalius projektus, skatinančius politinę ir ekonominę integraciją su ES, socialines ir ekonomines reformas. Lietuvos ekspertai 2016 m. ir toliau konsultavo ir teikė techninę pagalbą, padėdami tinkamai pasirengti įgyvendinti ES asociacijos susitarimus su Ukraina, Moldova ir Gruzija.

Pažymėtinas Lietuvos Respublikos diplomatinių atstovybių, akredituotų valstybėse partnerėse, indėlis į Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politikos įgyvendinimą: jos ne tik koordinavo 35 vystomojo bendradarbiavimo projektus, bet ir padėjo identifikuoti paramą gaunančių valstybių poreikius, aktyviai įsitraukė į partnerių paiešką, prisidėjo prie donorių veiklos koordinavimo.

Atsižvelgdama į Ukrainos poreikius, Lietuva sėkmingai tęsė gerosios patirties perdavimą partneriams **Ukrainoje**. 2016 m. glaudžiai bendradarbiauta siekiant stiprinti Ukrainos valstybės institucijų ir specialistų gebėjimus, prisidėti prie ES asociacijos susitarimo su Ukraina ir su tuo susijusių reformų įgyvendinimo, ypač muitinės veiklos, sveikatos apsaugos, švietimo, registrų, standartizacijos, teisingumo, žemės ūkio, energetikos srityse. Didelis dėmesys skirtas pilietinei visuomenei ir regioninei žiniasklaidai stiprinti, parama teikta priverstinai perkeltiems ar gyvenamosios vietos netekusiems asmenims ir kitiems nuo Rusijos karinės agresijos Rytų Ukrainoje nukentėjusiems gyventojams. Iš viso Ukrainoje įgyvendinta 19 dvišalių projektų, taip pat parama teikta per 9 regioninius projektus institucinių gebėjimų stiprinimo, istorinio ir kultūros paveldo puoselėjimo, teisinio sektoriaus reformų ir paramos jauniems lyderiams srityse. VBPD lėšomis prisidėta prie 15 Rytų Ukrainos mokyklų vaikų mokymosi sąlygų gerinimo ir mokytojų kvalifikacijos tobulinimo, daugiau kaip 100 iš Rytų Ukrainos viduje perkeltų vaikų suteikta individuali ar grupinė psichologinė pagalba; Lietuvos ekspertų žinios ir patirtis buvo perduotos Ukrainos nacionalinių registrų, standartizacijos tarnybos, psichikos sveikatos centrų darbuotojams, daugiau kaip 300 moterų iš Rytų Ukrainos, Moldovos, Armėnijos ir Gruzijos buvo suteikta žinių apie smulkaus verslo sukūrimo galimybes. Paminėtinas bendras Lietuvos ir Švedijos projektas dėl paramos švietimo įstaigoms Rytų Ukrainoje. 2015 m. lapkričio mėn. Lietuvos ir Švedijos užsienio reikalų ministrams Kijeve pasirašius memorandumą dėl paramos švietimo įstaigoms Rytų Ukrainoje, buvo sutarta įgyvendinti mokinių mainus, mokytojų kvalifikacijos tobulinimą ir mokymosi sąlygų gerinimą Rytų Ukrainos mokyklose. Pagal šį memorandumą 2016 m. buvo įgyvendinti 2 projektai: 70 Luhansko ir Donecko sričių vaikų lankėsi Lietuvoje ir Švedijoje, daugiau kaip 100 minėtų sričių mokytojų ir mokyklos administracijos atstovų tobulino kvalifikaciją, 8 Rytų Ukrainos mokyklose pagerintos mokymosi sąlygos, didžiausias dėmesys skirtas interneto ryšiui gerinti. Bendradarbiavimas su Švedijos institutu bus tęsiamas ir 2017 metais 2016 m. lapkričio 29 d. pasirašyto naujo URM memorandumo su Švedijos institutu pagrindu.

URM atliko Lietuvos institucijų ir nevyriausybinėse organizacijose Ukrainai teikiamos paramos koordinatoriaus vaidmenį įvertindama realius paramos Ukrainai poreikius, teikdama humanitarinę

pagalbą, organizuodama Lietuvos ekspertų delegavimą, mokinių iš Ukrainos mokymą Lietuvoje ir nuolat palaikydama kontaktus su partneriais Ukrainoje.

Atsižvelgiant į Gruzijos ir Moldovos poreikius, nustatytus bendradarbiaujant su šiose šalyse akredituotomis Lietuvos diplomatinėmis atstovybėmis, šalių partnerių institucijomis ir nevyriausybinėmis organizacijomis, 2016 m. VBPD P lėšomis URM finansavo 12-os dvišalių ir 7 regioninių projektų įgyvendinimą **Gruzijoje** administracinių ir institucinių gebėjimų stiprinimo žemės ūkio, medicinos ir maitinės, moterų socialinio ir ekonominio savarankiškumo skatinimo, turizmo vystymo, gamtos apsaugos, visuomenės informavimo apie eurointegracinius procesus ir asociacijos susitarimo su ES teikiamas galimybes regionų vystymui, jaunimo pilietiškumo ugdymo srityse.

Moldovos Respublikoje buvo įgyvendinti 12 dvišalių ir 8 regioniniai projektai administracinių ir institucinių gebėjimų stiprinimo maitinės, kovos su korupcija, civilinės saugos ir veterinarijos, regionų ir pilietinės visuomenės stiprinimo, eurointegracinių procesų skatinimo ir švietimo srityse.

Baltarusijoje 2016 m. skirtas dėmesys iniciatyvoms, orientuotoms į atviros pilietinės visuomenės kūrimą, įgyvendinti projektai, skirti bendro istorinio ir kultūrinio paveldo išsaugojimui, pilietinės visuomenės ir jaunimo iniciatyvų stiprinimui, nepriklausomoms visuomenės informavimo priemonėms ir švietimui. 2016 m. Baltarusijoje buvo įgyvendinti 18 dvišalių ir 5 regioniniai projektai.

2016 m. išlaikyta nuosekli parama Europos humanitariniam universitetui (toliau – EHU) – išskirtiniam paramos demokratijai projektui – siekiančiam ugdyti kritiškai mąstančias, kūrybingas ir atsakingas asmenybes, kurios prisidėtų prie demokratiškos Baltarusijos visuomenės kūrimo, Europos ryšių su Baltarusija ir kitomis Rytų kaimynystės šalimis stiprinimo. EHU įgyvendino reformas, siekdamas stiprinti universitetą, grąžinti stabilumą ir užtikrinti jo tolesnį sėkmingą veikimą: buvo paskirtas laikinasis rektorius, suformuota nauja valdančioji taryba. Darbą baigus Šiaurės Ministrų Tarybos įsteigtam EHU patikos fondui, intensyviomis URM pastangomis EHU donorų paramos koordinavimą perėmė Švedijos tarptautinė vystomojo bendradarbiavimo agentūra (toliau – SIDA). 2016 m. URM ir SIDA pasirašė Susitarimą dėl delegaluotojo bendradarbiavimo, susijusio su parama EHU, kuris apibrėžia donorų bendradarbiavimą su SIDA, teikiant paramą šiam universitetui, ir suteikia galimybę donorams toliau teikti paramą EHU. Šio susitarimo pagrindu skirtas URM 400 tūkst. eurų įnašas paramai EHU teikti (per SIDA) 2016–2017 m., iš jų 250 tūkst. eurų skiriama 2016 m., 150 tūkst. eurų – 2017 m. Be to, 2016 m. EHU remtas ir išduodant nemokamas vizas Baltarusijos piliečiams, atvykstantiems į EHU stojamuosius egzaminus, konferencijas, susitikimus, studentų ir akademinų padalinių renginius.

Teikiant paramą Baltarusijos pilietinei visuomenei, URM tęsė bendradarbiavimą su Vilniuje reziduojančiomis tarptautinių organizacijų, remiančių demokratinius procesus Baltarusijoje, atstovybėmis („*Freedom House*“, „*Baryso Zvozkau* Baltarusijos žmogaus teisių namai“ ir kt.): šių organizacijų Vilniuje vykdomų projektų dalyviams buvo išduodamos nemokamos vizos.

Lietuvos Respublikos ambasada **Armėnijoje** 2016 m. įgyvendino 3 projektus, o Lietuvos Respublikos ambasada **Azerbaidžane** - 2 projektus, skirtus pilietinei visuomenei stiprinti ir socialinei atskirčiai mažinti.

ES Rytų partnerystės valstybėse 2016 m. įgyvendinta 11 **regioninių projektų**, kuriais buvo skatinamas moterų socialinis ir ekonominis aktyvumas, stiprinti institucijų administraciniai gebėjimai, skatinti eurointegraciniai procesai, taip pat teikta parama istorinio ir kultūros paveldo puoselėjimo ir teisinio sektoriaus reformų srityje. VBPD P lėšomis finansuota ir Kijevo leidyklos „Baltija druk“ ukrainiečių kalba išleista istorinė knyga „Kunigaikščiai Višnioveckiai“ pelnė 2016-ųjų

„Metų knygos“ titulą Ukrainoje. Istorinę studiją bendrai parengė Baltarusijos, Lenkijos, Lietuvos ir Ukrainos istorikai.

Siekdama sustiprinti šalims partnerėms teikiamos paramos koordinavimą ir tarpinstitucinį bendradarbiavimą, 2016 m. gruodžio 6 d. URM organizavo apskritojo stalo diskusijas su Baltarusijai, Gruzijai, Moldovai, Ukrainai ir migracijos kilmės ir tranzito šalims paramą teikiančių valstybės institucijų ir nevyriausybinių organizacijų atstovais, per kurias buvo aptarti paramos šioms šalims poreikiai, pasidalyta projektų įgyvendinimo patirtimi, pristatyti planai dėl būsimų iniciatyvų.

Siekiant identifikuoti paramą gaunančių valstybių poreikius, sustiprinti valstybėse partnerėse įgyvendinamų veiklų koordinavimą su kitais šalyse dirbančiais donorais ir įvertinti įgyvendinamų projektų tvarumą ir tęstinumą, 2016 metais buvo organizuoti URM darbuotojų vizitai į Baltarusiją, Gruziją, Moldovą ir Ukrainą. Vizitų metu vyko susitikimai su šiose šalyse dirbančiais tarptautiniais donorais, nevyriausybinių organizacijų, pilietinės visuomenės atstovais, projektų vykdytojais ir dalyviais.

VBPD lėšomis buvo finansuoti 2 vystomojo bendradarbiavimo projektai **migracijos kilmės ir tranzito šalyse**: 1 projektas **Palestinoje** socialinės rūpybos srityje ir 1 projektas **Jordanijoje**. Įgyvendinant šį projektą buvo parengtos išvados ir rekomendacijos dėl bendradarbiavimo teikiant paramą regione krypti.

Moterų teisės ir lygios galimybės

Vystomojo bendradarbiavimo veiklomis 2016 m. siekta prisidėti prie žmogaus teisių stiprinimo, moterų ir vyrų lygybės skatinimo ES Rytų partnerystės šalyse. Iš VBPD lėšų buvo įgyvendinti 4 projektai (dvišaliai – Armėnijoje, Gruzijoje ir Ukrainoje, regioninis – Baltarusijoje, Moldovoje ir Ukrainoje), kuriais siekta stiprinti lyčių lygybės srityje veikiančių organizacijų gebėjimus, didinti moterų socialinį aktyvumą, verslumą ir ekonominę įgalinimą.

2016 m. buvo tęsiamas bendradarbiavimas su *UN Women*: skirtas savanoriškas 10 tūkst. eurų įnašas humanitarinei pagalbai Jungtinių Tautų globaliam moterų, taikos ir saugumo darbotvarkės įgyvendinimo ir humanitarinės veiklos instrumentui teikti.

Buvo tęsiamas bendradarbiavimas su Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau - EBPO) Paramos vystymuisi komiteto lyčių lygybės tinklu (stebėtojo teisėmis, nuo 2014 m.). Taip pat bendradarbiauta su ES Komisijos Tarptautinio bendradarbiavimo ir vystymosi generaliniu direktoratu: jam pateikta pirmoji metinė naujojo Lyčių lygybės veiksmų plano vystomajame bendradarbiavime įgyvendinimo ataskaita.

Humanitarinė pagalba

Lietuva humanitarinei pagalbai 2016 m. skyrė 933,1 tūkst. eurų (iš VBPD – 300,0 tūkst. eurų, iš Vyriausybės rezervo fondo – 552,8 tūkst. eurų, kitų Lietuvos Respublikos institucijų biudžeto – 80,3 tūkst. eurų).

Humanitarinė pagalba 2016 metais (VBPD)	300.0 tūkst. eurų
JT Vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biurui (UNHCR) humanitarinei pagalbai Sirijos pabėgėliams Turkijoje	20,0
JT Vaikų fondui (UNICEF) humanitarinei pagalbai Sirijai	50,0
Pasaulio sveikatos organizacijai (WHO) integruotoms ir skubioms sveikatos ir mitybos paslaugoms nukentėjusiems Ukrainos gyventojams	25,0

Jungtinių Tautų Vaikų fondui (UNICEF) Ukrainos vaikų švietimui minų rizikos išvengimo klausimais	25,0
Jungtinių Tautų lyčių lygybės ir moterų įgalinimo padaliniui (UN Women) nukentėjusiems nuo tropinio ciklono Fidžyje	10,0
Ekvadoro Vyriausybei nukentėjusiems nuo žemės drebėjimo Ekvadore	10,0
Pasaulinei maisto programai (WFP) nukentėjusiems nuo meteorologinio reiškinių El Ninjo Malavyje	10,0
Jungtinių Tautų Pasaulinei maisto programai (WFP) nukentėjusiems nuo tropinio ciklono Šri Lankoje	10,0
JT Vaikų fondui (UNICEF) humanitarinei pagalbai Irakui	40,0
Pasaulinei maisto programai (WFP) humanitarinei pagalbai Maliui	10,0
Makedonijos Respublikos vyriausybei nukentėjusiems nuo potvynių Makedonijos Respublikoje	10,0
JT Vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biurui (UNHCR) humanitarinei pagalbai Afganistanui	30,0
Jungtinių Tautų Paramos ir darbo agentūrai Palestinos pabėgėliams Artimuosiuose Rytuose (UNRWA)	20,0
Tarptautiniam Raudonojo Kryžiaus komitetui (ICRC) humanitarinei pagalbai Ukrainoje	20,0
Pasaulio maisto programai (WFP) humanitarinei pagalbai nukentėjusiems nuo uragano Haityje	10,0
Humanitarinė pagalba 2016 metais (iš Vyriausybės rezervo fondo)	552,8 tūkst. eurų
Sveikatos apsaugos ministerijos lėšos humanitarinei pagalbai Ukrainai teikti (antivirusinių vaistų siunta)	409,6
Švietimo ir mokslo ministerijos lėšos paramai Ukrainai (15 vaikų ir 1 lydinčio mokytojo, nukentėjusių nuo neramumų Ukrainoje, ugdymo ir gyvenimo išlaidoms Lietuvoje 2016-2017 mokslo metams padengti)	40,7
Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie VRM civilinės saugos tarptautinės pagalbos siunta pabėgėlių krizei Graikijos Respublikoje spręsti	61,8
Sveikatos apsaugos ministerijos lėšos nukentėjusių ukrainiečių gydymo ir reabilitacijos paslaugų išlaidoms Lietuvos gydymo įstaigose padengti	13,6
Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie VRM ir ūkio ministerijos civilinės saugos tarptautinės pagalbos siunta pabėgėlių krizei Bulgarijos Respublikoje	27,1
Humanitarinė pagalba 2016 metais (iš LR institucijų biudžeto)	80,3 tūkst. eurų
Švietimo ir mokslo ministerijos lėšos paramai Ukrainai (15 vaikų ir 1 lydinčio mokytojo, nukentėjusių nuo neramumų Ukrainoje, ugdymo ir gyvenimo išlaidoms Lietuvoje 2015-2016 mokslo metams padengti)	80,3
Humanitarinė pagalba 2016 metais (iš viso)	933,1 tūkst. eurų

Dvynių ir TAIEX programos

2016 m. didėjo Lietuvos aktyvumas perduodant ekspertinę paramą šalims paramos gavėjoms per ES Dvynių programą (EK finansuojama Dvynių programa remia skirtingų šalių giminingų institucijų bendradarbiavimą). 2016 m. dalyvaujant Lietuvos institucijoms pateikta 30 projektinių paraiškų, laimėti 18 projektų, kurių vertė 19,6 mln. eurų. Pažymėtina, kad nuo 2004 m. iki šiol Lietuva yra laimėjusi 78 ES Dvynių projektus, kurių bendra vertė – 68 mln. eurų. Europos Komisijos 2013–2015

metų duomenimis, vertinant visų 28 ES valstybių narių dalyvavimą ES Dvynių programoje, Lietuva yra tarp 5 aktyviausių (po tokių šalių kaip Prancūzija, Vokietija, Ispanija ir Austrija), aplenkusi didžiąją daugumą senųjų narių ir pirmaujanti tarp po 2004 m. įstojučių į ES valstybių narių.

Per ES Dvynių programą Lietuvos institucijos 2016 m. išplėtė bendradarbiavimą su Kroatija 5 naujuose projektuose (SIRENE sistemos diegimo; Centrinės finansų ir sutarčių agentūros, kaip antro lygio tarpinės institucijos, gebėjimų stiprinimo; Vidaus reikalų ministerijos gebėjimų gerinimo tvarkant daktiloskopinius duomenis; kovos su organizuotu nusikalstamumu ir korupcija bei teismo medicinos ekspertizės srityse), su Ukraina – 4 projektuose (sienų valdymo strategija; geležinkelio infrastruktūros gerinimas; Ombudsmeno institucijos stiprinimas; augalininkystė), 2 projektuose su Makedonija (ES fondų valdymas, vandens valdymo tobulinimas), Moldova (vaistų ir medicinos prietaisų agentūros stiprinimas, parama maisto saugumo tarnybai), ir Azerbaidžanu (valstybės tarnybos reforma, darbo rinkos stiprinimas) ir po 1 projektą Gruzijoje (miškų valdymas), Albanijoje (vartotojų apsaugos stiprinimas) ir Serbijoje (atliekų tvarkymas).

2016 m. augo Lietuvos ekspertų dalyvavimas ir ES TAIEX programoje. Vilniuje surengti 8 mokomieji vizitai delegacijoms iš Makedonijos (3 delegacijos), Ukrainos ir Kosovo (po 2 delegacijas), Juodkalnijos (1 delegacija). Lietuvos ekspertai dalyvavo 45 TAIEX seminaruose/konferencijose/ekspertų misijose šalyse naudos gavėse (daugiausiai Ukrainoje (10 ekspertų), taip pat Kosove (5 ekspertai), Serbijoje (4 ekspertai), kitose Rytų kaimynystės ir į ES stojančiose šalyse.

Svarbu pažymėti, kad įgyvendindami ES Dvynių projektus ir dalyvaudami ES TAIEX programoje ne tik perteikiame reformų patirtį, bet ir didiname savo šalies matomumą šalyse partnerėse ir tarp kitų donorų.

Siekiant kuo efektyviau valdyti sukauptus Lietuvos ekspertų, galinčių dalyvauti ES ir kitų tarptautinių donorų finansuojamuose projektuose, duomenis, 2016 m. buvo parengtas ir užsienio reikalų ministro įsakymu patvirtintas Vystomojo bendradarbiavimo veikloje dalyvaujančių ekspertų sąrašo sudarymo ir naudojimo tvarkos aprašas, kurio pagrindu buvo tobulinami techniniai duomenų bazės parametrai, tikslinami ekspertų duomenys.

Visuomenės informavimas

Siekiant informuoti Lietuvos visuomenę apie vystomąjį bendradarbiavimą, 2016 m. įgyvendinti 7 visuomenės informavimo projektai. 2016 m. didelis dėmesys skirtas 2015 m. patvirtintai JT Darnaus vystymosi darbotvarkei iki 2030 metų viešinti. Per Lietuvos nacionalinį radiją ir televiziją, taip pat kino teatruose buvo transliuojami Jungtinių Tautų parengti vaizdo klipai, pristatantys Darnaus vystymosi tikslus. Pradėtas įgyvendinti trimetis visuomenės informavimo projektas, finansuojamas VBPD lėšomis, kuriuo siekiama informuoti visuomenę apie Lietuvos ir kitų pasaulio šalių įsipareigojimus įgyvendinti Darnaus vystymosi tikslus ir Lietuvos piliečių galimybes prisidėti prie šių tikslų įgyvendinimo. Rugsėjo mėnesį bendradarbiaujant su Europos Komisija, Danijos tarptautinio vystymo agentūra (DANIDA) ir Lietuvos nevyriausybinėmis organizacijomis organizuota atsakingos žiniasklaidos ir viešinimo kampanija „Gerosios pasaulio žinios“, kurios metu apie 130 savanorių Vilniuje ir kituose Lietuvos miestuose visuomenei pristatė viešinimo kampanijos laikraštį „Gerosios pasaulio žinios“ ir Darnaus vystymosi tikslus.

Didelio dėmesio sulaukė jubiliejinis 10-asis kino festivalis „Nepatogus kinas“, kurio globėjas šiemet buvo užsienio reikalų ministras L. Linkevičius – festivalio renginiuose vienuolikoje Lietuvos miestų apsilankė daugiau nei 12 tūkst. lankytojų. Siekiant paskatinti jaunimo domėjimąsi vystomuoju bendradarbiavimu, sukurtas 10 komiksų ciklas apie Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo projektus Afganistane, Gruzijoje, Moldovoje ir Ukrainoje. Komiksai viešinti portale delfi.lt, platinti kavinėse Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje. Lietuvos ir tarptautinio vystomojo bendradarbiavimo aktualijos

pristatytos Kauno ir Klaipėdos regionų gyventojams dienraščiuose „Kauno diena“ ir „Klaipėda“ lietuvių ir rusų kalba, taip pat skelbti straipsniai internete. Suteikta finansinė parama keturiems Vytauto Didžiojo universiteto studentams iš Ukrainos ir Gruzijos, kurie birželio mėnesį baigė „Tarptautinės politikos ir vystymo studijų“ programą anglų kalba ir įgijo politikos mokslų bakalauro laipsnį. 2016 m. baigtas įgyvendinti dvimetis globaliojo švietimo projektas, kurio tikslas – skatinti mokytojus domėtis vystomuoju bendradarbiavimu ir darniu vystymusi, integruoti šias žinias į įvairių dalykų ugdymo turinį ir mokyklos veiklos planą. Projekto metu organizuoti globaliojo švietimo mokymai ir konsultacijos mokytojams, edukacinės veiklos ir pamokos mokiniams, organizuota tiesioginio eterio diskusija apie globaliojo švietimo temų integravimo į dalykų mokymo turinį galimybes.

Nepaisant pastangų informuoti Lietuvos visuomenę, 2016 m. Lietuvos gyventojų apklausa apie užsienio politiką parodė, kad tik 40,2 proc. respondentų pritartų, kad Lietuva turėtų teikti paramą besivystančioms šalims ir taip prisidėtų prie tarptautinių pastangų mažinti skurdą ir migracijos srautus (2015 m. – 43,5 proc.), tik 3 proc. žino ir 11,9 proc. yra tekę girdėti apie Jungtinių Tautų vystymosi darbotvarkę iki 2030 metų. Tai rodo, kad būtina skirti daugiau dėmesio visuomenės informavimui apie darnaus pasaulio vystymosi procesus, apie vystomojo bendradarbiavimo tikslus, svarbą ir aktualijas ir skatinti kiekvieną visuomenės narį tapti aktyviu ir atsakingu pasaulio piliečiu.

Dalyvavimas ES ir globalios vystomojo bendradarbiavimo politikos formavimo procese

URM atstovai 2016 m. aktyviai dalyvavo ES ir globalios vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos politikos formavimo procese ir rėmė tarptautinius veiksmus, siekiant mažinti skurdą pasaulyje ir plėtoti ilgalaikį ir darnų besivystančių šalių vystymąsi, prisidėjo prie tarptautinių pastangų sprendžiant humanitarines krizes.

2016 m. vyko 4 Užsienio reikalų tarybos (toliau – URT), skirtos vystomojo bendradarbiavimo klausimams. Vasario 1–2 d. neformalioje URT aptarti ES ir Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno regiono (toliau – AKR) šalių santykių po 2020 metų, migracijos ir vystymosi bei prekybos ir vystymosi klausimai. Gegužės 12 d. URT diskutuota apie Europos konsensuso dėl vystymosi atnaujinimą, bendrą programavimą, privataus sektoriaus vystymą. Rugsėjo 12 d. neformalioje URT buvo svarstomi saugumo ir vystymosi, migracijos ir vystymosi, ES bendradarbiavimo su vidutinio lygio pajamų šalimis ir ES bendradarbiavimo su AKR šalimis klausimai. Lapkričio 28 d. URT daugiausiai dėmesio skirta ES bendradarbiavimo su AKR šalimis, Europos konsensuso dėl vystymosi atnaujinimo ir migracijos ir vystymosi klausimams.

2016 m. URM atstovai aktyviai dalyvavo ir ekspertiniu lygmeniu: ES Tarybos Vystomojo bendradarbiavimo (CODEV), Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno šalių (ACP), Humanitarinės pagalbos ir pagalbos maistui (COHAF) darbo grupėse ir EK organizuotuose ekspertų susitikimuose vystomojo bendradarbiavimo klausimais. Pažymėtina šių ES dokumentų, priimtų 2016 metais, svarba siekiant didinti ES vystomojo bendradarbiavimo politikos veiksmingumą:

Europos Komisijos ir Europos išorės veiksmy tarnybos parengti dokumentai:

- Reglamentas dėl Europos fondo darniam vystymuisi (EFDV) ir EFDV garantijos ir EFDV garantijų fondo įsteigimo;
- Komunikatas dėl naujojo Europos konsensuso dėl vystymosi pasiūlymo – Mūsų pasaulis, mūsų orumas, mūsų ateitis;
- Komunikatas dėl Europos veiksmy siekiant darnios Europos ateities;
- Komunikatas dėl naujos partnerystės struktūros su trečiosiomis šalimis sukūrimo įgyvendinant ES migracijos darbotvarkę;

- Komunikatas dėl atnaujintos Europos Sąjungos ir Afrikos, Karibų bei Ramiojo vandenyno šalių partnerystės;
- Lyčių lygybės veiksmų planas – „Lyčių lygybė ir galių moterims suteikimas: ES išorės politikos įtaka pokyčiams mergaičių ir moterų gyvenime 2016-2020 m.“;
- Darbo dokumentas „Kotonu partnerystės susitarimo poveikio vertinimas“

ES Tarybos išvados:

- Dėl energetikos ir vystymosi;
- Dėl skaitmeninių sprendimų ir technologijų įtraukimo į ES vystomojo bendradarbiavimo politiką;
- Dėl bendros ES pozicijos antrajame aukšto lygio pasaulinės partnerystės efektyviam vystomajam bendradarbiavimui susitikime;
- Dėl pirmosios ES tarptautinio bendradarbiavimo ir vystymosi rezultatų ataskaitos;
- Dėl mitybos ir apsirūpinimo maistu;
- Dėl ES ir atsakingų pasaulinių vertės grandinių;
- Dėl bendro programavimo sustiprinimo;
- Dėl 2016 m. ataskaitos Europos vadovų tarybai dėl ES oficialios paramos vystymuisi tikslų įgyvendinimo;
- Dėl ES požiūrio į priverstinį persikėlimą ir vystymąsi;
- Dėl Europos Audito rūmų specialiosios ataskaitos Nr. 15/2015 dėl AKR-ES Energetikos priemonės paramos atsinaujinančiai energetikai Rytų Afrikoje;
- Dėl Europos Audito rūmų specialiosios ataskaitos Nr. 21/2015 dėl rizikų, susijusių su į rezultatus orientuoto požiūrio taikymą ES vystomajame bendradarbiavime.

ES Tarybos reglamentai ir sprendimai:

- Tarybos sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas dėl 11-ajam Europos plėtros fondui taikomo finansinio reglamento nuostatos, susijusios su įnašų dalių mokėjimu;
- Tarybos sprendimas dėl lėšų, nepanaudotų vykdant iš 10-ojo Europos plėtros fondo finansuojamus projektus, skyrimo Afrikos taikos priemonei papildyti.

Lietuvos atstovai 2016 m. tęsė bendradarbiavimą su Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) Paramos vystymuisi komitetu (angl. DAC), kurio darbe stebėtojo teisėmis dalyvauja jau nuo 2013 m. Po to, kai Lietuva buvo oficialiai pakviesta pradėti derybas dėl narystės EBPO (2015 m. birželis) ir prasidėjo pagrindinis mūsų šalies stojimo į šią organizaciją derybų etapas, URM teikė Lietuvos pozicijas ir dėl EBPO rekomendacijų vystomojo bendradarbiavimo klausimais. Lietuvos atstovai dalyvavo Paramos vystymuisi komiteto Lietuvai svarbių pakomitečių bei darbo grupių – Lyčių lygybės, Finansinės vystymosi statistikos, Valdymo, Paramos efektyvumo ir Veiklos vertinimo – veikloje. 2016 m. vasario 18–19 d. Lietuvos atstovai pirmą kartą dalyvavo EBPO Pagalbos vystymuisi komiteto aukšto rango pareigūnų, o spalio 10–11 d. – aukštesniojo rango pareigūnų susitikime. 2016 m. balandžio 26 d. Vilniuje organizuotas Lietuvos Respublikos Teisingumo, Užsienio reikalų, Ūkio ministerijų ir EBPO seminaras „Naujausios Lietuvos priemonės kovojant su tarptautiniu papirkinėjimu“, 2016 m. liepos 4–5 d. Vilniuje dalyvauta EBPO Aplinkos direktorato atstovų misijoje.

Gegužės 23–24 d. Stambule, Turkijoje vyko pirmasis Jungtinių Tautų Generalinio Sekretoriaus Ban Ki-Muno inicijuotas pasaulio valstybių ir vyriausybių vadovų susitikimas, skirtas aktualiausiems šių dienų globaliems humanitariniams iššūkiams spręsti, kuriame Lietuvai atstovavo užsienio reikalų ministras L. Linkevičius.

Liepos 18–20 d. Niujorke Aplinkos ir Užsienio reikalų ministerijų atstovai dalyvavo Jungtinių Tautų Aukšto lygio politiniame forume dėl darnaus vystymosi, kuriame apžvelgta pasiekta pažanga įgyvendinant naująją Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 metų, praėjus beveik metams po jos patvirtinimo. 22 Jungtinių Tautų valstybės narės pristatė savanoriškas ataskaitas. Ateityje tokią ataskaitą turės parengti ir Lietuva. Ši ataskaita turės apžvelgti ne tik kaip Lietuva įgyvendina darnaus vystymosi tikslus Lietuvoje, bet ir kaip prisideda prie šių tikslų įgyvendinimo paramą gaunančiose šalyse.

Rugsėjo 20–26 d. Niujorke vykusios 71-osios Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos bendrųjų debatų tema buvo „Darnaus vystymosi tikslai: visuotinis postūmis pakeisti mūsų pasaulį“, kuriuose pasisakė Lietuvos Respublikos Prezidentė D.Grybauskaitė, o užsienio reikalų ministras L.Linkevičius pristatė Lietuvos poziciją įvairiuose teminiuose debatuose ir dvišaliuose susitikimuose.

2016 m. lapkričio 30–gruodžio 1 dienomis Nairobyje, Kenijoje vyko antrasis aukšto lygio susitikimas dėl Globalios partnerystės efektyviam vystomajam bendradarbiavimui, kuriame dalyvavo Lietuvos delegacija, vadovaujama užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo departamento direktorės V.Motulaitės. Susitikime V.Motulaitė pristatė Lietuvos patirtį siekiant darnaus vystymosi tikslų.

Renginiai vystomojo bendradarbiavimo klausimais Lietuvoje

Kovo 10 d. Vilniuje vyko URM kartu su Europos Komisija organizuota EHU aukšto lygio donorų konferencija, skirta universiteto 10-mečiui Lietuvoje paminėti, kurioje aptarta universiteto ateities vizija ir planai, siekis gerinti studijų kokybę, aktyviau bendradarbiauti su kitomis Lietuvos aukštojo mokslo įstaigomis, diskutuota EHU vaidmens šiandienos geopolitinių įvykių Rytų Europoje kontekste tema.

Balandžio 5 d. vyko URM Vystomojo bendradarbiavimo departamento susitikimas su vystomojo bendradarbiavimo nevyriausybinių organizacijų atstovais, kurio metu aptarti vystomojo bendradarbiavimo teisinio reglamentavimo tobulinimo ir bendradarbiavimo stiprinimo siekiant prisidėti prie Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. įgyvendinimo paramą gaunančiose šalyse klausimai.

Balandžio 12–13 d. URM kartu su Europos Komisija ir Lietuvos Ryšių reguliavimo tarnyba Vilniuje surengė tarptautinę konferenciją TAIEX instrumento 20-mečiui pažymėti (90 dalyvių, 60 iš jų – svečiai iš užsienio).

Balandžio 14 d. vyko URM Vystomojo bendradarbiavimo departamento susitikimas su Lietuvos verslo asociacijų atstovais, kurio metu aptartos Lietuvos verslo didesnio įsitraukimo į vystomąjį bendradarbiavimą galimybes siekiant prisidėti prie Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. įgyvendinimo paramą gaunančiose šalyse.

Gegužės 24 d. URM organizavo susitikimą su vystomojo bendradarbiavimo projektų vykdytojais, kurio metu aptarti paramos teikimo iniciatyvų koordinavimo ir bendradarbiavimo klausimai bei techniniai projektų įgyvendinimo aspektai.

Birželio 14–17 d. vyko penktasis Lietuvos, Moldovos, Ukrainos ir Gruzijos teisininkų forumas Lietuvoje, kurį organizavo Nacionalinė teismų administracija, įgyvendindama URM VBPD finansuotą projektą „Pagalba Moldovai, Ukrainai ir Gruzijai vykdant teisinio sektoriaus reformas“. Forume aptartos aktualiausios šalių partnerių teisinių sistemų reformų problemos, pasidalyta gerąja Lietuvos patirtimi įgyvendinant teisingumo sektoriaus reformas, sustiprintas atitinkamų šių šalių institucijų bendradarbiavimas ir aptartos galimos bendradarbiavimo kryptys ateityje. Daugiausia dėmesio šių metų teisininkų forume skirta teisėjų savivaldos, etikos, profesionalumo klausimams.

Birželio 29–liepos 1 d. vyko Pasaulio baltarusių susitikimas, kuriame buvo pristatyta Baltarusijos menininkų darbų paroda, rodyti baltarusiški filmai, surengtas Baltarusijos grupės „Recha“ koncertas ir ekskursija „Baltarusių pėdsakais po Vilnių“. Taip pat vyko diskusijos su žymiausiais Baltarusijos istorijos ir kultūros žinovais iš Baltarusijos, Lietuvos ir kitų Europos valstybių apie bendrą Lietuvos - Baltarusijos praeitį, Baltarusijos europinę tapatybę ir šiuolaikinę kultūrą.

Liepos 1 d. Vilniuje vyko 9-oji kasmetinė EHU donorų asamblėja, kurią URM organizavo kartu su Švedijos tarptautinio vystomojo bendradarbiavimo agentūra (SIDA). Asamblėjos metu SIDA pristatė EHU finansų audito ir valdymo efektyvumo vertinimą.

2016 m. rugsėjo–spalio mėnesį URM buvo organizuota paroda „Višnioveckiai – užmirštoji karališkoji giminė“. Joje pristatyti vystomojo bendradarbiavimo projekto „Ukraina, Baltarusija, Lietuva: tradicijos atmintis ir paveldo lobynas“ metu parengti kunigaikščių Višnioveckių portretai. Parodoje eksponuoti kunigaikščių portretai buvo perduoti Ukrainos miesto Višniovo muziejui ir tapo nuolatine jo ekspozicija.

Spalio 24–25 d. Vilniuje vyko Gruzijos, Moldovos, Ukrainos ir Lietuvos konstitucinių teismų teisėjų konferencija, kurioje aptartos šalyse partnerėse kylančios problemos konstitucinės justicijos institucijoms užtikrinant teisinės valstybės principų paisymą, pristatyta aktuali Lietuvos patirtis. Tarptautinę konstitucinių teismų teisėjų konferenciją organizavo Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismas, įgyvendindamas projektą „Pagalba stiprinant Gruzijos, Moldovos Respublikos, Ukrainos konstitucinių teismų vaidmenį užtikrinant teisinės valstybės principų įgyvendinimą ir apsaugą“, finansuotą URM VBPD lėšomis.

Spalio 27 d. Vilniuje vyko kasmetinis tarptautinis renginys „Belarus International Implementers Meeting“, kuriame buvo diskutuota paramos Baltarusijos pilietinei visuomenei, jos veiksmingumo, skaidrumo temomis, siekiant palankios demokratinės permainingos Baltarusijoje aplinkos.

Gruodžio 6 d. URM organizavo Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo konferenciją „Darnaus vystymosi tikslai iki 2030 m.: Lietuvos indėlis ir atsakomybė“, kurioje vystomojo bendradarbiavimo projektų partneriai, valstybinių, savivaldos, ugdymo institucijų, žiniasklaidos, nevyriausybinių organizacijų atstovai diskutavo apie naujuosius Darnaus vystymosi tikslus ir Lietuvos indėlį į jų įgyvendinimą šalyse partnerėse, aptarė Lietuvos įgyvendinamų vystomojo bendradarbiavimo projektų rezultatus, dalijosi patirtimi ir sėkmės istorijomis.

Parengė:

URM Vystomojo bendradarbiavimo departamentas